

(לכ) הנה אנכי הולך למות. ב"ב
טז ב.
למה זה לי. שם.
(לד) וימכר את בכרתו ליעקב.
ברכות ז ב.
(לד) ויבז עשו את הבכרה. ב"ב
טז ב.

הֲלֵעִיטְנִי נָא מִן־הָאָדָם הַזֶּה כִּי עָיַף אֲנֹכִי עַל־כֵּן
לא קָרָא שְׁמוֹ אָדָם: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מְכֹרָה כִּיּוֹם אֶת־בְּכֹרְתִי
לב לִי: וַיֹּאמֶר עֲשׂו הִנֵּה אֲנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוֹת וְלָמָּה־זֶּה לִי
לג בְּכֹרָה: וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשְׁבָּעָה לִּי כִּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר
לד אֶת־בְּכֹרְתוֹ לְיַעֲקֹב: וַיַּעֲקֹב נָתַן לְעֲשָׂו לֶחֶם וְגִזְיֹד עַד־שָׁיִם
וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּ וַיִּקֶּם וַיֵּלֶךְ וַיִּבֶז עֲשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה: פ

אונקלוס

אונקלוס

ל ואמר עשו ליעקב אטעמני כען מן סמוקא סמוקא הדין ארי משלחי אנא על
בן קרא שמה אדם: לא ואמר יעקב ובין כיום דלהן (נ"א: דלהן) ית בכרותך
לי: לב ואמר עשו הא אנא אזל לממת ולמה דנן לי בכרותא: לג ואמר יעקב
קנים לי כיום דלהן (נ"א: דלהן) וקנים לה ובין ית בכרותה ליעקב: לד ויעקב
יהב לעשו לחם ותבשיל דטלופחין ואכל ושתי וקם ואזל ושט עשו ית בכרותא:

רש"י

רש"י

כי עיפה נפשי להורגים (נ"ר): (ל) הלעיטני. לפתח פי ושפוך הרצח לתוכי; כמו ששנינו (שבת קנה): אין לונסין את
הגמל אצל הלעיטין אותו: מן האדם האדם. עדשים אנומות; ולוחו היום מח אנרהט, שלא יראה את עשו בן בנו יוצא
לתרנות רעה, ואין זו טענה טובה שהנטיחו הקנ"ה; לפיכך קינר הקנ"ה ה' שניט משנותיו, שילחק חי ק"פ שנה וזה
קע"ה; ונישל יעקב עדשים להנרות את האצל. ולמה עדשים? שדומות לגלגל, שהאצלות לגלגל החזור צעולם. (ועוד:
מה עדשים אין להם פה, כך האצל אין לו פה, שאסור לדבר; ולפיכך המנהג להנרות האצל נחלת מחלכו צינים, שהם עגולים
ואין להם פה, כך האצל אין לו פה כדאמרינן נמועד קטן (דף כא): אצל כל שלשה ימים הראשונים אינו משיב שלום לכל אדם
וכל שכן שאינו שואל נחלה, ונ' ועד ז' משיב ואינו שואל וכו'. צרש"י יטן): (לא) מכרה כיום. כתרנותו: כיום דילהן;
כיום שהוא צרור, כך מכור לי מכירה צרורה: בכרתך. לפי שהעבודה נצורות, חמר יעקב: אין רשע זה כדאי שיקריצ
להקנ"ה: (לב) הנה אנכי הולך למות. (מתנודות והולכת היא הנכורה, שלא תהא כל עת העבודה נצורות, כי שנט לוי
יעול אותה. ועוד) חמר עשו: מה טענה של עבודה זו? חמר לו: כמה לזהירות ועונשין ומיתות תלויין זה, כאותה ששנינו
(סנהדרין כג) אלו הן שנמיתה שתי יין ופרועי ראש; חמר: אני הולך למות על ידה, אם כן מה חפץ לי זה?
(לד) ויבז עשו. העיד הכתוב על רשעו, שניזה עבודתו של מקום:

פירוש רש"י הירש

בבא בתרא טז ע"ב — היו הנערים בני חמש עשרה שנה
בלבד, והבכורה נמכרה רק בדרך משחק ילדים. גם בר
קפרא (בראשית רבה סג, יט) קורא להם "משחקים",
ואין לדבר אפוא על סחר-מכר, או על עסק רציני כל
שהוא. עשו חוזר רעב לעת ערב, בשעה שיעקב סרוד
בהכנת התבשיל: מהר תן לי מן האדום הזה, גפשי
משתוקקת לו, — כך אומר עשו. יעקב נותן לו ואומר:
כשם שאתה מתאוה לאדום הזה, כן אני נכסף לבכורה.
כל היום אתה משוטט בשדה, וזה עתה תמהתי בעצמי,
היאך יהיו פני הדברים כאשר ימות אבינו, ואוהל
אברהם יהפך לסוכת ציידים; הילכך אני משתוקק
לבכורה, בדרך שאתה מתאוה לגזיד. נוסף על כך את
המסורת שהובאה לעיל, כי בו ביום מת אברהם; ואולי
היה יעקב שואל את עצמו, איך היו פני הדברים, אילו
ישמעאל במקום יצחק היה ממלא את מקום אברהם;

תאות העינים שהוא רודף אחריה בשדה. "תן לי מהר
מהאדום הנהדר הזה!" ועוד לאחר מכן הוא מתפאר
בביטוי אפייני זה, וקורא לעצמו: אדום (היות
אדום).

(לא) כיום. ראה לעיל כא, כג.

(לד) ויעקב נתן, לא "ויתן יעקב": הוא נתן
לו עוד קודם לכן, לא ניצל את רעבונו,
כדי לכוף עליו את המכירה. גם יש "מכר" המתפרש
במובן "הפקר", "נטש", כגון: "צורם מכרם" (דברים
לב, ל), "ימכר ה' את סיסרא" (שופטים ה, ט).

כל אותה מכירה לא זיכתה את יעקב בשום עדיפות
או יתרון; גהפוך הוא, עשו היה לשר וגדול, בשעה
שיעקב עוד התענה עם הצאן; הרי שהבכורה לא היתה
כרוכה בשום יתרון חמרי; לא היה הדיון אלא ביחס
להנהגה הרוחנית של הבית. נוסף על כך — על-פי

וַיְהִי רֹעַב בָּאָרֶץ מִלֵּבֶד הָרֹעַב הָרֹאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בְּיָמַי אֲבוֹתִי
 אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים גֵּרְרָה:
 וַיֵּרָא אֵלָיו יְהוָה וַיֹּאמֶר אֶל־תֵּרֶד מִצְרֵימָה שָׁכֵן בָּאָרֶץ ב
 אֲשֶׁר אָמַר אֵלֶיךָ: גֹּר בָּאָרֶץ הַזֹּאת וְאַהֲיָה עִמָּךְ וְאַבְרָכְךָ ג
 כִּי־לָךְ וּלְזֶרְעֶךָ אֶתֵּן אֶת־כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְהִקְמַתִי אֶת־
 הַשְּׁבֵעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם אָבִיךָ: ד וְהִרְבֵּיתִי אֶת־
 זֶרְעֶךָ כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְנָתַתִּי לְזֶרְעֶךָ אֶת־כָּל־הָאָרֶץ
 הָאֵל וְהִתְבָּרְכוּ בְּזֶרְעֶךָ כָּל־גִּזְיֵי הָאָרֶץ: ה עָקֵב אֲשֶׁר־שָׁמַע ה

(א) ויהי רעב בארץ. תוספ' סוטה פ"י ב.
 (ג) גור בארץ וגו' ואברכה. סנהדרין ק"א א.
 כי לך וגו' האל. שבת ק"ח ב.
 (ה) עקב אשר וגו' בקלי. נדרים לב א.
 עקב אשר וגו' בקלי וגו'. יומא כח ב. אדר"נ לנ א.
 עקב אשר וגו' ותורתי. כרשוין פב א.
 ה"ב. תוספ' כרשוין פ"ה יר'.

אינקלוס

כּו א וַהֲוָה כַּפְנָא בְּאַרְעָא בְּרַר מִכְּפָנָא קְדָמָאָה דְּהוּה בְּיָמַי אַבְרָהָם וְאַזְל
 יִצְחָק לִית אַבִּימֶלֶךְ מֶלֶכָא דְּפִלְשְׁתָּאִי לְגֵרָר: ב וְאַתְגְּלִי לֵה יי וַאֲמַר לָא תַחֲזֹת
 לְמַצְרִים שְׂרִי בְּאַרְעָא דִּי אֵימַר לָךְ: ג דוּר בְּאַרְעָא הָדָא וַיְהִי מִימְרִי
 בְּסַעֲדָךְ וְאַבְרָכְנָךְ אֲרִי לָךְ וּלְבָנְךָ אֶתֵּן יְת כָּל אֲרַעְתָּא הָאֵלִין וְאַקִּם יְת קִימָא
 דְּקִימִית לְאַבְרָהָם אָבוּךָ: ד וְאַסְגִּי יְת בְּנֶךָ כְּכֹכְבֵי שָׁמַיָא וְאַתֵּן לְבָנְךָ
 יְת כָּל אֲרַעְתָּא הָאֵלִין וַיִּתְּבָרְכִין בְּדִיל בְּנֶךָ כָּל עַמְמֵי אֲרַעָא: ה חֲלַף דִּי קִבִּיל

רש"י

כּו (ב) אל תרור מצרימה. שהיה דעתו לרדת ונזרימה, כמי שירד חביו גימיו הרענן; חזר לי: אל תרד ונזרימה, שאתה עולה תמזימה, ילדך חזנה ללחן כדאי לך: (ג) האל. כמו האלה: (ד) והתברכו בזרעך. חזס חזר לנני: יחל זרעך כזרעו של יצחק, יכן בכל המקרא, וזה חז לכולן: כך ינרך ישראל לחזר ישונך (וגו') [אלהים כאתרים וכוונסה] (לקיין יוח); וילך לענין הקללה ייזני כן: והיתה האלה לאלה (נזנדרה), שהיוקלל שגלו חזר חזא כפלינית, וכן: והנהחם שונכס לשנועה לנחירי (ישעיה סה), שהנשנע חזר: חזא כפלוני חס עשיתי כך וכך: (ה) שמע אברהם בקולי. כנססיתי

פירוש רש"י דירש

מסבעה, נתינה לפירענות הבצירת, ורק בכח אותה תורה הפכה לארץ השפע והברכה. גרזים יעיכל — זו הבחירה שהעמידה לפני העם מתחילה; שאיה ושמה האחר, שפע ופריחה האחר, ועל עיכל השיטם נבנה המזבח לתורה. שכן, בלא כל הנחית מוקדמות תהפוך התורה את עיכל לגרזים. עם יארץ קשורים קשר הדוק, אין האחד מגיע לפריחתו מבלעדי השני.

(ב-ד) מפסוק ג נראה, כי היה בדעתו של יצחק לרדת מצרימה, מעולם ארץ המקלט לפליטי רעב. תחילה הלך אל אבימלך, בעל ברית אביו, כנראה כדי למצוא עזרה על ידו. אך גם שם היתה הצרה. אז נראה לי ה', יצוה עליי, לא לבקש עזרה מאדם. הוא אך ישקיד על משמרת מצות ה'.

ש כן — דור כשופי; הרי זה יותר מ"גור", יפחות מ"ישב". כמה פעמים הוא אימר הארצות האל; דיקא הארצית האלה, שלפעמים תכופות ראיתן

אולי היה מהרהר בלבו, הנה סבא מת, והנכד, שעתידי למלא את מקומו הרוחני-מוסרי, הנה הוא משוטט בשדות ושטוף בציד, — הנה כי כן התנהגותם של שני הנערים מבוארת, כשם שהיא אפיינית. יכדרך שאז הם עמדו זה כול זה, כן יעמוד יעקב מיל עשו עיר מאות בשנים. ברצון ימסיר יעקב את רכישו החמרי לעשו המתאוה לי, אם הלה אך יאפשר לו למלא את תפקידו הרוחני והמיסרי.

(א) מאז הובטחה הארץ לאברהם לירושה, היא נפקדה תכיפית ברעב, — אותה ארץ שניעודה להיות זבת חלב ודבש. כי פרי הארץ הזאת אינו מיתנה רק בעבדות האדם יבחסדי הסכע, אלא בראש וראשונה במוסריות יושביה וביושר מעלליהם. "הארץ תקיא את יושביה בסמאם אותה". כשם שהעם מיסודו היא "קשה עורף", שקשה לרכוש את לבי, ורק בכוח התורה הפך לעם ה', כן היתה גם הארץ קשה ורזה